THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST (Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.
ALL D PRINTERS TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

דער פלאן צו העלפען די ארבייטסלאזע

דער נייעסטער פלאן פון דער שטאדט טאראנטא צו העלפען די ארבייטסלאזע אין שטאדט איז צו שאפען א מיליאן מיט פינף הונדערט טויזנט דאלאר. דאס געלט זאל צומיילט ווערען צווישען די ארבייטסלאזע דורך פארשיידענע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס.

לויט דעם פלאן דארף דאס געלט געשאפען ווערען אויף פאלגענדען אופן: די שטאדטישע אנגעשטעלטע וועלען צוטראגען לויט זייער פארשפרעכען א סומע פון דריי הונדערט טויזנט דאלאר. וויפיעל די שטאדט וועט שאפען וועט די פעדעראלע רעגיערונג געבען דאלאר פאר דאלאר. און דאס איבעריגע וועט מען פארלאנגען פון די ארבייטער, וועלכע זענען באשעפטיגט. זיי, די באשעפטיגטע, וועט מען בעטען צוצוטראגען צו איין דאלאר א חודש פיער חדשים נאכאנאנד.

דעם דאזיגען פלאן האט אויסגעארבייט א קאמיסיע פון פראמינענטע מענשען, גרויסע פילאנטראפען און מענשען, וועלכע פארנעמען זיך מיט כלל ארבייט.

האבען מיר נאר ניט געגען א פלאן, וועלכער באצוועקט, אז ארבייטער, וועלכע זענען באשעפטיגט זאלען ארויסהעלפען זייערע ברידער, וועלכע זענען ווייניגער "גליקליך". און האבען אפילו ניט דעם פארגעניגען צו ארבייטען. פארקעהרט, מיר האלטען אז עס איז דער מראלישער חוב פון יעדען ארבייטער ניט נאר צו שטיצען זיין ברודער ארבייטסלאזען, נאר זיך טיילען מיט אים. געבען אים א טייל פון זיין ארבייט, אדער א טייל פון זיינע פארדינסטען.

אין טאראנטא און אנדערע שטעדט געפינען זיך יוניאנס, וועלכע צוטיילען די ארבייט צווישען די ארבייטער לגלייך אויף אדער געמען ארגנטער א געוויסע סומע פון די, וועלכע ארבייטען, פאר די ארבייטסלאזע.

אויב די קאמיסיע, וועלכע זארגט זיך אזוי פאר די ארבייטסלאזע דאלס פון דעם דאזיגען פלאן און האט אים אנגענומען, וויפיעל זשע ארבייטער פארשטעהער זענען געווען ביי דער קאמיסיע, וועלכע האט דעם פלאן אויסגעארבייט?

דאכט זיך אויב די ארבייטער זענען די, וועלכע דארפען צוטראגען די דאלארדיגע יעדען חודש. האבען זיי דאך לכל הפחות געדארפט זיין פארטרעטען און זאגען א דעה, צי מען דארף זיי אין גאנצען ניט פרעגען?

אויב, הייסט עס, די פילאנטראפען באשליסען אזוי, דארף מען עס טאן און זיי וועלען דערנאך זיין די גוטהארציגע טיילער?

עס ווייסט זיך ניט אנטטומיגען קיין פראבע, וועלכע ווערט געמאכט לטובת די ארבייטסלאזע פון שטאדט, ווייל שטערען מיינט, אז דער ארבייטסלאזער האט א געלעגענהייט צו באקומען א ביסען ברויט, זאל ער עס אויך אפרלירען, אבער די קאמיסיע, וועלכע באשטעהט הויפטזעכליך פון דעם 50 טויזענט קלוב, האט זיך געדארפט רעכענען מיט די ארבייטער. ביי וועלכע מען וועט פארלאנגען א דאלאר א חודש אין די קומענדע פיער חדשים.

דער טעות, וועלכער איז געמאכט געווארען, קען נאך גאנץ לייכט פארריכט ווערען. מיר גלייבען, אז אויב די ארבייטער, אדער זייערע פארשטעהער וועלען ביי דער קאמיסיע זיין פארטרעטען, וועט די צו־מיילונג צווישען די ארבייטסלאזע ניט זיין קיין קצבה, נאר הילף. און אויב מען מוז שוין יא אנקומען צו דעם זאל עס כאטש זיין הילף פאר ארבייטער, פאר זייערע אומגליקליכע חברים.

די ט. ט. ס. דארף האבען די געלעגענהייט

די טאראנטא טראנספארטיישאן קאמישאן, די קאמיסיע, וועלכע אפערירט מיט די שטאדטישע טראמוויעין, האט זיך מיט א קורצער צייט צוריק געווענדט צו דער באארד אף קאנטראל מיט א בקשה צו דערלויבען איר אפערירען אויף שווירבערן סטרים מיט טראמוויעין. צו וועלכע מען דארף האבען בלויז איין מענשען. דאס הייסט, דער מאמארמען איז אויך דער קאנדוקטאר. די באארד אף קאנטראל האט זיך צוריקגעוויזען אויפ'ן גרונט, וואס אזא האנדלונג וועט פארקלענערען די צאל ארבייטער.

די טראנספארטיישאן קאמישאן האט אבער געטענט'ט אז עס איז אונמעגליך צו אפערירען די ליניע מיט די יעצטיגע אויסגאבען. וויל צו־גיב דעם קריזיס איז די איינגאמע שטארק געפאלען, אבער ניט אכטענ־דיג אויף דעם, וועלען צוליעב דעם קיין ארבייטער ניט אנטזאגט ווערען. די קאמיסיע וועט בלויז ניט אנשטעלען קיין נייע מענשען.

די קאמיסיע, וועלכע אפערירט מיט די שטאדטישע טראמוויעין האט די אויפגאבע צו מאכען די אונטערנעמונג א פראפיט־ברייענדענדע. זי מוז עס מאכען צו באצאלען און טאר ניט העכערען די "קאר־פייער".

אונטער אזעלכע אומשטענדען איז די קאמיסיע געווען געצוואונגען זיך צו ווענדען צו דער רעיולוועי באארד און פארלאנגען פון איר די דער לויבניש. צוערשט האט די שטאדט באשלאסען זיך ניט צו שטעלען געגען דעם פארלאנג, אבער נאכדעם האט זי די מיינונג געענדערט און האט ארויסגעוויזען א געגנערשאפט, און עס האבען זיך אנגעהויבען טענות פאר דער רעיולוועי באארד.

אין די טענות האט זיך ארויסגעוויזען אז וואס: די איינגאמע פון דער טי. טי. סי. האט זיך זיים 1928 פארקלענערט מיט צוויי מיליאן 800 טויזענט דאלאר, און אויב די שווירבערן ליניע זאל ווייטער אזוי אפערירט ווערען ווי עס איז יעצט, דאן וועט די איינגאמע נאך פאלען מיט א מיליאן דריי הונדערט טויזענט דאלאר.

ווי געזאגט, איז די טראמוואי אפעראציע א שטאדטישע אונטערנע־מונג. אויב פראפיטען ווערען געמאכט, איז עס פאר'ן בענעפיט פון פאלק, און אויב עס זענען פאראן פארלוסטען, דאן מוז דאס פאלק באצאלען דיר־רעקט, דורך "קאר־פייער". וואס זשע איז דער אונטערשייד?

דער, וועלכער באנוצט זיך ניט מיט קיין טראמוויי, נאר נוצט זיין אויטאמאביל, צאלט דאך ניט. דער איינוועסטמענט, וועלכען די שטאדט האט געמאכט מוז זיך באצאלען. פארוואס זשע זאל דער, וועלכער באנוצט זיך מיט די טראמוויעין נאך מער באשטייערט ווערען?

טאראנטא האט א וואונדערבארע טראנספארטאציע סיסטעם. די בעסטע אויפ'ן קאנטינענט. און דערצו איז עס א פאלקס אונטערנעמונג. זאל די קאמיסיע דאריבער האבען א געלעגענהייט אויסצופרובירען איר פלאן.

אויב עס האנדעלט זיך דורכאויס וועגען זיכערקייט פון די פאסאזשי־רען, דאן קען קיין פראגע ניט זיין און די אלטע סיסטעם מוז פארבלייבען, אבער אויב ניט, דאן דארף די ענדערונג געמאכט ווערען. אין יעדען פאל שאדט ניט קיין פראבע. איבערהויפט ווען די ארבייטער וועלען דערפון גיט ליידען, ווייל סוף כל סוף מוז דאך דער ארבייטער באצאלען.

פיער זענען זיי געווען

(טעגליכע שטעטען)
פון יצחקי

פיער זענען זיי געווען און פיער זענען זיי געשטארבען איינס נאך דאס אנדערע אין פארלויף פון א קורצער צייט.

מארים ווינטשעווסקי, דער "זיידע" פון אידישען סאציאליזם; פראפעסאר נער אידעע — די קונסט שולע אין ירושלים; הרב חיים זאנענפעלד, דער פירער פון דער עקסטרים ארטאדאקסי־שער באוועגונג "אגודת ישראל" און חכן מיניקעס, דער באשיידענער אידי־שער "יום־טוב־בלעטער" ארויסגעבער.

פיער גרויסע אידען — גרויס, יערער איינער אויף זיין געביעט און אויף זיין פעלד און אלע פיער האבען זיך, ווי אנגערעדט צו פארלאזען די וועלט אין דער זעלבער צייט.

הרב זאנענפעלד, פונקט ווי מארים ווינטשעווסקי זענען געווען גרויסע אידען, כאטש זייערע וועגען אין אידישען לע־בען זענען געווען אזוי ווייט און פארשיע־דען. דאס אידישע פאלק האט אבער געליטען א שטארקען פארלוסט אין ביי־דען'ס טויט. זענען געקומען פראפעסאר בארים שאץ און חכן מיניקעס און האבען פארנרעסערט די ליסט פון די געפאלענע אידישע גדולים.

* * *

ניט איינצוויוייז נאר פיער־וויי זענען זיי פון אונז אוועק, אונזערע גייסטיגע מנהיגים. עס וואלט אויסגע־זעהן פונקט ווי עס איז פאראן ביי אונז אן איבערפלוס אין אזעלכע כוחות. דער אמת אבער איז, אז מיט זייער אוועק־נאנג בלייבט איבער א ליידיג פלאץ אויף א גאנץ לאנגער צייט.

ניט יערען טאג ווערט געבוירען א בריעף שאץ, אדער א ווינטשעווסקי. ניט יערען טאג ווערט אפילו געבוירען א זאנ־נענפעלד אדער א מיניקעס. דער וועה־טאג איז דאריבער דאפעלט גרויס, ווען אן איין וואך נעהען אויף פיער מיט אמאל — פיער פון אונזערע בעסטע, פיער פון אונזערע ערהאבענסטע.

מיר קענען זיך דערלויבען צו טרוי־ערען אויפ'ן פארלוסט פון יעדען איינעם פון זיי, ניט רעכענענדיג זיך מיט'ן פאקט וואס יעדער איינער האט געצויגען אין א באזונדער ריכטונג. טראכט מען זיך אריין טיעפער, זעהט מען אז צייטענדיג אין באזונדערע ריכטונגען האבען זיי דאך אלע געהאט די בעסטע כונות, און דאריבער איז זייער טויט פאר אונז, אלס פאלק, א גלייכער פארלוסט.

* * *

בארים שאץ, חכן מיניקעס, מארים ווינטשעווסקי און הרב זאנענפעלד.

וועלכעס פאלק פארמאגט אזעלכע ערליכע אידעאליסטען, ווי אט די אלע אויסגערעכענטע? יעדער איינער פון זיי איז, דאך געשאפן אויפ'ן מזבח פון זיינע אידעען. יעדער איינער פון זיי האט דאך זיין לעבען אוועקגעגעבען פאר דעם אידעאל.

בארים שאץ האט געהאט איין־און־איינציגען גאט אין לעבען — די בצלאל שולע אין ירושלים. בארים שאץ האט ניט אנדערש געוואלט, ווי אריינקריצען העברייאישען כאראקטער אין זיינע פי־גורען. ער איז געווען דער טיפישער אידיש־נאציאנאלער קינסטלער ביי וועמען קונסט און פאלק איז געגאנגען האנט־אין־האנט.

מארים ווינטשעווסקי האט געהאט א צווייטען גאט אין זיין לעבען — די באלפל פריזאונג פון די מאסען און ממילא אויך דעם אידישען פאלק: האט ער, יאה־רענלאנג גערופען און געמינטערט די אי־דישע ארבייטער צו באפרייאונג.

הרב זאנענפעלד האט געוויס "גע־פונען" זיין גאט, ווייל ער האט איהם איינמאל ניט פארלוירען... אפשר זענען אונז ניט געווען צום הארצען איינגע־פון די מיטלען וועלכע ער האט אנגעווענ־דעט פאר "שיבת ציון", אבער קיינער האט איהם קיינמאל ניט חושד געווען, אז ער מיינט ניט ערנסט, און ניט ער־ליך.

חכן מיניקעס איז ניט געווען קיין פיהרער אין דעם געוועהנליכען זינען פון וואר־ט, אבער זיינע "יום־טוב־בלעטער" און זאמעל־ביכער וועלען איצט אויסבעה־לען און די אידיש־ליטעראריש וועלט וועט דעם דאזיגען פארלוסט זיכער פיל־לען.

איינינע פון זיי זענען אוועק פון אונז זאט מיט יאהרען, כבוד און אנער־קענונג. אנדערע ווידער זענען אוועק פונקט אין דער מיטען פון זייער הייל־גער ארבייט. פונקט אין דער צייט ווען זיי זענען געווען אויפ'ן וועג פון דער פארווירקליכונג פון זייער אידעאל, אבער געשטארבען זענען זיי אלע מיט דער פולער איבערצייגונג אז אין דער אידי־שער געשיכטע זענען זייערע נעמען אויף אייביג פארבליבען לעבעריג.

עהרע זייער אנדענקען!

די מלחמה געפאהר צווישען יאפאן און רוסלאנד

הערט די וועלט נאך ניט אויף צו ריידען וועגען דער ערנסטער געפאהר פון א מלחמה צווישען יאפאן און ראסען־פארבאנד, אן אקציע וועלכע קען אריינ־שלעפען די גאנצע וועלט אין א בלוט־באד.

אין ראסען־פארבאנד ווערט גערעדט גאנץ אפען וועגען דעם אין פארבאריישונ־גען ווערען געמאכט זיך צו פארטיידיגען אין פאל פון אטאקע.

אזוי איז למשל באקאנט אז די בעס־טע רעגימענטען פון דער רויטער ארמיי זיינען אפגעשיקט געווארען צום סיבירער מאנדזשוריער גרעניץ. די סאוויעטען רע־גיערונג שיקט מאסען פראוויאנט און אמו־ניציע אין יענער ריכטונג.

א געגנויע אפשאצונג וועגען דער לאגע, און וואס עס פיהרט צו דער מלחמה גע־פאהר צווישען ביידע לענדער ניט דער אפיציעלער ארגאן פון דער סאוויעטען רע־גיערונג די "איזוועסטיא", וועלכע דער־צעהלט צווישען אנדערעס:

שוין באלד זעקס חדשים ווי דאס יאפאנעזישע מיליטער האט פארנומען די הויפט־שטארט פון מאנדזשוריע — מוק־דען, און אויפ'ן ווייטען מזרח האט זיך אנגעהויבען א באוואפענטער קאנפליקט, וואס פארברייטערט זיך אלץ מעהרער. פון דאן אן איז ניט געווען קיין איין טאג, וועלכער זאל ניט ברענגען קיין נייע פארשארפונג פון דער לאגע פון דעם ווייט־טען מזרח.

עס איז גאנץ נאטירליך אז די גע־זעלשאפטליכע מיינונג פון סאוויעטען־פארבאנד פאלגט נאך מיט א באזונדערן אינטערעס די געשעהענישען פון וועלכע א טייל וויקעלט זיך פאנאנדער ביי די גרע־ניצען פון ראסען פארבאנד. די סאוויעטען רעגיערונג האט פון די ערשטע טעג פון דעם ווייט מזרח'דיגען קאנפליקט פארנו־מען א פאזיציע פון א פעסטער נייטראל־טעט.

די סאוויעטישע פאליטיק פון ניט אריינמישען זיך און פארהיטען דעם שלום האט באקומען א בוכשטעבליך אלגעמיינע אנערקענונג מיצד די גענגער פון סאוויע־טען לאנד די דאזיגע פאליטיק וועלכע עס פיהרט דורך ס'ס"ר, האט ענדליך באקו־מען די אנערקענונג פון יאפאנישען מי־ניסטער פאר אויסערליכע ענינים, וועלכער האט באשטעטיגט אין יאפאנישען פארלא־מענט, אז די יאפאנישע רעגיערונג אנער־קענט דעם פאקט פון פאלשטענדיג ניט אדרינמישען זיך מצד דעם ראטענפאר־באנד. ניט געקוקט אויף דעם, באמערקט מיר אבער א ווייטערדיגע אויפלעבונג פון די אנטי־סאוויעטישע אינטריגעס אין מאנ־דזשוריע.

מיר באמערקען א גאנצע סיסטעם פון פראוואקאציאנעלע מיטלען, וואס זייער באדייטונג קאן מען בשום אופן ניט אונטערשעצען.

ביי אונזערע ווייט־מזרח'דיגע גרעניי־צען שאפט זיך א ניט גאר מאלע סיטואר־ציע, וואס פאדערט פון אונזער זייט אן ערנסטע אויפמערקזאמקייט.

די סאוויעטען רעגיערונג וועלכע פירט אן אפענע און קאנסעקווענטע פרידען פאָ־ליטיק האט ניט קיין שום גרונט צו באַ־האלטען פון די מאסען, ווי אזוי זי שאצט אָפּ די לאגע וואס האט זיך געשאפען אויף דעם ווייטען מזרח.

די דאזיגע אָפּשאצונג, דער געוויסענ־האפטער אנאליז פון דער סיטואציע באַ־ווייזט אז דאָס נויטיגסטע, וואס דער סאַ־געבענעם מאָמענט, דאָס איז— אָננעה־מען אלע נויטיגע און מעגליכע מאסמיט־לען אויף צובאשיצען די אומבאריהרליכ־קייט פון זיינע גרעניצען פון אן אנפאל.

צו דען זעהען מיר ניט אין פארליף פון די לעצטע חדשים, וואָבען און טעג, ווי עס וואקסען אָן אלץ נייע און נייע אנ־טיסאוויעטישע פּראוואקאציעס? מען טאר ניט פארבייגעהן דעם פאקט, אז די זעהר פארנאנטוואָרטליכע פארשטעהער פון די יאפאנישע־מיליטערישע קרייזען שטעלען אָפען די פראגע וועגען אנפאלען אויפ'ן ראטען־פארבאנד און וועגען אנפעהמען ביי איהם פּרימאָריע און טראנסבייקאל.

מיר האבען דאקומענטען וועלכע שטאַ־מען פון די פאָרשטעהער פון די העכערע מיליטערישע קרייזען אין יאפאן און וואס אנטהאלטען פלענער פון אנפאל אויף ראַ־טען־פארבאנד און פארבאפען זיין טער־טאָריע. אין איינעם פון די דאזיגע דאקו־מענטען ווערט געזאגט: "נוגע די פראגע וועגען דעם, צו דארף יאפאן אָנהויבען א מלחמה מיט'ן סאוויעטען פארבאנד אָדער ניט האלט איך פאר נויטיג אז יאפאן זאָל זיך שטעלען אויפ'ן וועג פון א פעסטער פאָליטיק בנוגע דעם סאוויעטען פארבאנד, זייענדיג גרייט אָנהויבען א מלחמה יעדען מאָמענט.

דער קארדינאלער ציעל פון דער דאָ־זיגער מלחמה דארף באשטעהן ניט אזוי פיעל אין פארהיטען יאפאן פון קאָמוניזם ווי פארכאפען דעם סאוויעטישען וויינטען מזרח און מזרח־סיביר".

אין א צווייטען דאָקומענט ווערט גע־זאגט:

נעהמענדיג אין אכט דעם צושטאנד פון די באנאפענטע כוחות פון די סאוויע־טען און די לאגע פון די אויסלענדישע מלוכות דארף די יאפאנישע סאוויעטישע מלחמה דורכגעפיהרט ווערען וואָס ניכער. מיר דארפען באנעהמען, אז וואָס מעהר עס נעהט דורך ווערט די סיטואציע אלץ גינסטיגער פאר זיי, איך האלט פאר גוי־טיג אז די אימפּעריאלאר־אישע רעגיערונג זאָל איהר פאָליטיק פיהרען מיט אזא אויסרעכענונג, וואָס גיכער אָנצוהויבען די אונטערשעצונג.

די "איזוועסטיא", שרייבט ווייטער אז אין יאפאנישען דאָקומענט ווערט געזאגט: "עס איז פאָלקאָם מעגלאך אז ניט געקוקט אויף אונזער סטראטעגיע פון פארניכטונג און שטרעבונג צו א גיבען סוף, וועלען מיר, צוליעב א גאנצער רייהע באדינגונגען ניט קאָנען אדורכפיהרען די מלחמה אין פולען אינקלאנג מיט'ן אָנגעמערקטען פלאן. עס אנטשטעהט אן אויסערגעוועהנליכע וויכ־טיגע פראגע וועגען דעם ערציעל פון אונ־זערע מיליטערישע אָפּעראציעס. עס פאר־שעהט זיך אז מיר וועלען דאדפען פאר־ווירקליכען דאָס רוקען זיך ביז בייקאלער אזערע.

וואָס איז שייך דעם ווייטערדיגען אָנגריף אויף מערב, דארף עס געלייזט ווערען אפהענגיג פון דער אלגעמיינער סי־טואציע. וואָס וועט זיך שאפען צו דער ראַ־וינער צייט און באזונדערס אפהענגיג פון דעם צושטאנד פון די מלוכות וואָס וועלען ארויסטרעטען פון מערב. אינדעם פאל, אויב מיר וועלען זיך אָפּשטעלען אויף דער טראנסבייקאלער אייזענבאהן־ליניע, וועט יאפאן דארפען אייגשליסען דעם גאנצען אקופּירטען ווייט מזרח־דיגען געגענד און באשטאנד פון דער אמפערעיע. אויף דער דאזיגער טעריטאריע דארף אונזער מיליי־טער זיך באזעצן אין אדרדנונג פון א מיליי־טערישען באפעהל, ד. ה. אויף א לאנגער צייט. מיר דארפען זיין גרייט צו דעם, אז פארווירקליכענדיג די דאזיגע אקופּאציע, האבען א מעליכקייט אָפּצואוואַרטען אויף דער וויטערדיגער אנטוויקלונג פון די גע־שעהענישען. אזוי ווי יאפאן, וועט זיין שווער צו געבען א טויט־קלאפּ דעם סאַ־וויעטען פארבאנד דורך א מלחמה אויפ'ן פון די וויכטיגסטע מאָמענטען פון אונזער מלחמה זיין די סטראטעגישע פּראפּאגאנ־דע, מיט דער הילף פון וועלכער מיר וועל־בען דארפען אריינציהען די מערב שכנים און אנדערע מלוכות אין דער מלחמה קעגען ראטען פארבאנד און אריסהרופען א צופאלונג פון דער סאוויעטען רעגיע־רונג גופא דורך אויסנוצען די ווייטע גרופּען אין און אויסערען פארבאנד און אלע אנטיסאוויעטישע עלעמענטען.

דער איצטיגער צושטאנד פון ראַ־טען־פארבאנד איז זעהר א גינסטיגער אויף דורכפיהרען די דאזיגע קאָמבינא־ציעס".

ענדליך וועלען מיר ברענגען נאָך איין אויסצוג אין דעמזעלבען גייסט: "באטראכטענדיג דעם אלגעמיינעם צו־שטאנד פון לאנד, קאָן מען מאכען אן אויפהיר, אז ביים איצטיגען מאָמענט קאָן ראטענפארבנד ניט פיהרען קיין מלחמה. דער איצטיגער מאָמענט איז אָן אויסשליסליך גינסטיגער פאר דעם, אז אונזער אימפּעריע אָל צוטרעטען צום לייזען די פּראבלעם פון וויטען מזרח.

פּראָפעסאָר ראָנערט קאָה און זיינע דערגרייכונגען

פון אברהמ'ל.

(צום 50 יאָהריגען יוביליי פון דער אנדעקונג פון "טובער קעל באציל".)

לעצטען דאָנערשטאָג איז געוואָרען 50 יאָהר זיין דער באריהמטער דייטשער געלעהרטער, פּראָפעסאָר ראָנערט קאָה. האָט מיט א קאָלאָסאלער מעדיצינישער דערגרייכונג פארזעצט אין פארוואונדע־רונג די גאנצע ציוויליזירטע וועלט און האָט איהר מזכה געווען מיט אזא וואוילי־דיגיטיג סודפרוז, וואָס האָט קוים זיין גלייכען אין דער געשיכטע פון וויסענ־שאפטליכע פארדינסטען פאר דער מענש־הייט. דער גרויסער באקטעריאלאָג קאָה וועלכער איז געשטארבען אין יאהר 1910 האָט אין יאהר 1882 אנטדעקט אין בער־ליינער "קייזערליכען געזונטהייטס־אמט" (היגיענישער אינסטיטוט) דעם "טורבע־קולאָז־באציל", און האָט דערמיט צום ערשטען מאָל געגעבען דער וועלט די מעגליכקייט צו דערקענען אייגעם פון איהרע גרעסטע "שונאים" און צו באַ־קעמפען איהם. די "ווייסע פעסט", אָדער די שווינדזוכט, וועלכע איז ביז דאן באַ־טראכט געוואָרען אלס אומהייל־באַרע קראנקהייט, און יעדער איינער, וואָס איז פארכאפט געוואָרען פון דער פּאָג, איז אנערקענט געוואָרען אלס פאר'משפט'ער צום טויט, איז פון פּראָפעסאָר קאָה פעסטגעשטעלט געוואָרען, אלס אָנשטע־קענדיג קראנקהייט — אָן אינפעקציע וואָס קען אין אָנפאנג פון איהר אנטוויק־לונג דורכאויס קורירט ווערען, ווען מען זאָל די באציללען ניט לאָזען וואקסען און פרוכפערען זיך. נאָכדעם ווי קאָה האָט אנטדעקט דעם באריהמטען טובערקעל שטאנגעלע, וואָס הייסט "באציל", איז איהם שפּעטער געלונגען פון פארשידענע טובערקעל באציל קולטורען און "לומפּ־עסטרעקטען" וואָס זענען אנטצויגען געוואָרען פון דעם קליינעם "עושטערער" צוזאמענצושטעלען דעם באוואוסטען קאָכ'ישע "טובערקולין" — א זעהר ווערטפולע פּראָבע פאר דער דייאגנאָזע פון טובערקולאָז.

ווען אלע אונטערזוכונגס־מעטאָדען פון לונגען שווינדזוכט מאניפעסטירען די סימפּטאָמען פון דער קראנקהייט ווי למשל, געדעמפטע קלאנגען ביים פּערקו־טירען, אנקלאפען) דעם רעכטען לונגען־שפּיץ, הוסטען, ליחה פיעבער, בעשרענק־טען אָטהעם, באָרכעל־גערוישען ביים אויסהארכען די ברוסט, וכדומה — איז די קאָכ'ישע "טובערקולין־פּראָבע ערשט טעמיגע סודפרוז, וואָס האָט קוים זיין גלייכען אין דער געשיכטע פון וויסענ־שאפטליכע פארדינסטען פאר דער מענש־הייט, דער גרויסער באקטעריאלאָג קאָה וועלכער איז געשטארבען אין יאהר 1910 האָט אין יאהר 1882 אנטדעקט אין בער־ליינער "קייזערליכען געזונטהייטס־אמט" (היגיענישער אינסטיטוט) דעם "טורבע־קולאָז־באציל", און האָט דערמיט צום ערשטען מאָל געגעבען דער וועלט די מעגליכקייט צו דערקענען אייגעם פון איהרע גרעסטע "שונאים" און צו באַ־קעמפען איהם. די "ווייסע פעסט", אָדער די שווינדזוכט, וועלכע איז ביז דאן באַ־טראכט געוואָרען אלס אומהייל־באַרע קראנקהייט, און יעדער איינער, וואָס איז פארכאפט געוואָרען פון דער פּאָג, איז אנערקענט געוואָרען אלס פאר'משפּט'ער צום טויט, איז פון פּראָפעסאָר קאָה פעסטגעשטעלט געוואָרען, אלס אָנשטע־קענדיג קראנקהייט — אָן אינפעקציע וואָס קען אין אָנפאנג פון איהר אנטוויק־לונג דורכאויס קורירט ווערען, ווען מען זאָל די באציללען ניט לאָזען וואקסען און פרוכפערען זיך. נאָכדעם ווי קאָה האָט אנטדעקט דעם באריהמטען טובערקעל שטאנגעלע, וואָס הייסט "באציל", איז איהם שפּעטער געלונגען פון פארשידענע טובערקעל באציל קולטורען און "לומפּ־עסטרעקטען" וואָס זענען אנטצויגען געוואָרען פון דעם קליינעם "עושטערער" צוזאמענצושטעלען דעם באוואוסטען קאָכ'ישע "טובערקולין" — א זעהר ווערטפולע פּראָבע פאר דער דייאגנאָזע פון טובערקולאָז.

ווען אלע אונטערזוכונגס־מעטאָדען פון לונגען שווינדזוכט מאניפעסטירען

דער "איזוועסטיא", שרייבט ווייטער אז אין יאפאנישען דאָקומענט ווערט געזאגט: "עס איז פאָלקאָם מעגלאך אז ניט געקוקט אויף אונזער סטראטעגיע פון פארניכטונג און שטרעבונג צו א גיבען סוף, וועלען מיר, צוליעב א גאנצער רייהע באדינגונגען ניט קאָנען אדורכפיהרען די מלחמה אין פולען אינקלאנג מיט'ן אָנגעמערקטען פלאן. עס אנטשטעהט אן אויסערגעוועהנליכע וויכ־טיגע פראגע וועגען דעם ערציעל פון אונ־זערע מיליטערישע אָפּעראציעס. עס פאר־שעהט זיך אז מיר וועלען דאדפען פאר־ווירקליכען דאָס רוקען זיך ביז בייקאלער אזערע.

וואָס איז שייך דעם ווייטערדיגען אָנגריף אויף מערב, דארף עס געלייזט ווערען אפהענגיג פון דער אלגעמיינער סי־טואציע. וואָס וועט זיך שאפען צו דער ראַ־וינער צייט און באזונדערס אפהענגיג פון דעם צושטאנד פון די מלוכות וואָס וועלען ארויסטרעטען פון מערב. אינדעם פאל, אויב מיר וועלען זיך אָפּשטעלען אויף דער טראנסבייקאלער אייזענבאהן־ליניע, וועט יאפאן דארפען אייגשליסען דעם גאנצען אקופּירטען ווייט מזרח־דיגען געגענד און באשטאנד פון דער אמפערעיע. אויף דער דאזיגער טעריטאריע דארף אונזער מיליי־טער זיך באזעצן אין אדרדנונג פון א מיליי־טערישען באפעהל, ד. ה. אויף א לאנגער צייט. מיר דארפען זיין גרייט צו דעם, אז פארווירקליכענדיג די דאזיגע אקופּאציע, האבען א מעליכקייט אָפּצואוואַרטען אויף דער וויטערדיגער אנטוויקלונג פון די גע־שעהענישען. אזוי ווי יאפאן, וועט זיין שווער צו געבען א טויט־קלאפּ דעם סאַ־וויעטען פארבאנד דורך א מלחמה אויפ'ן פון די וויכטיגסטע מאָמענטען פון אונזער מלחמה זיין די סטראטעגישע פּראפּאגאנ־דע, מיט דער הילף פון וועלכער מיר וועל־בען דארפען אריינציהען די מערב שכנים און אנדערע מלוכות אין דער מלחמה קעגען ראטען פארבאנד און ארויסהרופען א צופאלונג פון דער סאוויעטען רעגיע־רונג גופא דורך אויסנוצען די ווייטע גרופּען אין און אויסערען פארבאנד און אלע אנטיסאוויעטישע עלעמענטען.

דער איצטיגער צושטאנד פון ראַ־טען־פארבאנד איז זעהר א גינסטיגער אויף דורכפיהרען די דאזיגע קאָמבינא־ציעס".

ענדליך וועלען מיר ברענגען נאָך איין אויסצוג אין דעמזעלבען גייסט: "באטראכטענדיג דעם אלגעמיינעם צו־שטאנד פון לאנד, קאָן מען מאכען אן אויפהיר, אז ביים איצטיגען מאָמענט קאָן ראטענפארבנד ניט פיהרען קיין מלחמה. דער איצטיגער מאָמענט איז אָן אויסשליסליך גינסטיגער פאר דעם, אז אונזער אימפּעריע אָל צוטרעטען צום לייזען די פּראָבלעם פון וויטען מזרח.

(פאריעצונג אויף פייזדש 3)

מיר האבען דאקומענטען וועלכע שטאַ־מען פון די פאָרשטעהער פון די העכערע מיליטערישע קרייזען אין יאפאן און וואס אנטהאלטען פלענער פון אנפאל אויף ראַ־טען־פארבאנד און פארבאפען זיין טער־טאָריע. אין איינעם פון די דאזיגע דאקו־מענטען ווערט געזאגט: "נוגע די פראגע וועגען דעם, צו דארף יאפאן אָנהויבען א מלחמה מיט'ן סאוויעטען פארבאנד אָדער ניט האלט איך פאר גוי־טיג אז יאפאן זאָל זיך שטעלען אויפ'ן וועג פון א פעסטער פאָליטיק בנוגע דעם סאוויעטען פארבאנד, זייענדיג גרייט אָנהויבען א מלחמה יעדען מאָמענט.

דער קארדינאלער ציעל פון דער דאָ־זיגער מלחמה דארף באשטעהן ניט אזוי פיעל אין פארהיטען יאפאן פון קאָמוניזם ווי פארכאפען דעם סאוויעטישען וויינטען מזרח און מזרח־סיביר".

אין א צווייטען דאָקומענט ווערט גע־זאגט:

נעהמענדיג אין אכט דעם צושטאנד פון די באנאפענטע כוחות פון די סאוויע־טען און די לאנד פון די אויסלענדישע מלוכות דארף די יאפאנישע סאוויעטישע מלחמה דורכגעפיהרט ווערען וואָס ניכער. מיר דארפען באנעהמען, אז וואָס מעהר עס נעהט דורך ווערט די סיטואציע אלץ גינסטיגער פאר זיי, איך האלט פאר גוי־טיג אז די אימפּעריאלאר־אישע רעגיערונג זאָל איהר פאָליטיק פיהרען מיט אזא אויסרעכענונג, וואָס גיכער אָנצוהויבען די מלחמה קעגען סאוויעטען. אין דעם זעל־ביגען דאָקומענט ווערט געזאגט: "עס איז פאָלקאָם מעגלאך אז ניט געקוקט אויף אונזער סטראטעגיע פון פארניכטונג און שטרעבונג צו א גיבען סוף, וועלען מיר, צוליעב א גאנצער רייהע באדינגונגען ניט קאָנען אדורכפיהרען די מלחמה אין פולען אינקלאנג מיט'ן אָנגעמערקטען פלאן. עס אנטשטעהט אן אויסערגעוועהנליכע וויכ־טיגע פראגע וועגען דעם ערציעל פון אונ־זערע מיליטערישע אָפּעראציעס. עס פאר־שעהט זיך אז מיר וועלען דאדפען פאר־ווירקליכען דאָס רוקען זיך ביז בייקאלער אזערע.

וואָס איז שייך דעם ווייטערדיגען אָנגריף אויף מערב, דארף עס געלייזט ווערען אפהענגיג פון דער אלגעמיינער סי־טואציע. וואָס וועט זיך שאפען צו דער ראַ־וינער צייט און באזונדערס אפהענגיג פון דעם צושטאנד פון די מלוכות וואָס וועלען ארויסטרעטען פון מערב. אינדעם פאל, אויב מיר וועלען זיך אָפּשטעלען אויף דער טראנסבייקאלער אייזענבאהן־ליניע, וועט יאפאן דארפען אייגשליסען דעם גאנצען אקופּירטען ווייט מזרח־דיגען געגענד און באשטאנד פון דער אמפערעיע. אויף דער דאזיגער טעריטאריע דארף אונזער מיליי־טער זיך באזעצן אין אדרדנונג פון א מיליי־טערישען באפעהל, ד. ה. אויף א לאנגער צייט. מיר דארפען זיין גרייט צו דעם, אז פארווירקליכענדיג די דאזיגע אקופּאציע, האבען א מעליכקייט אָפּצואוואַרטען אויף דער וויטערדיגער אנטוויקלונג פון די גע־שעהענישען. אזוי ווי יאפאן, וועט זיין שווער צו געבען א טויט־קלאפּ דעם סאַ־וויעטען פארבאנד דורך א מלחמה אויפ'ן פון די וויכטיגסטע מאָמענטען פון אונזער מלחמה זיין די סטראטעגישע פּראפּאגאנ־דע, מיט דער הילף פון וועלכער מיר וועל־בען דארפען אריינציהען די מערב שכנים און אנדערע מלוכות אין דער מלחמה קעגען ראטען פארבאנד און ארויסהרופען א צופאלונג פון דער סאוויעטען רעגיע־רונג גופא דורך אויסנוצען די ווייטע גרופּען אין און אויסערען פארבאנד און אלע אנטיסאוויעטישע עלעמענטען.

דער איצטיגער צושטאנד פון ראַ־טען־פארבאנד איז זעהר א גינסטיגער אויף דורכפיהרען די דאזיגע קאָמבינא־ציעס".

ענדליך וועלען מיר ברענגען נאָך איין אויסצוג אין דעמזעלבען גייסט: "באט